| اداره آموزش و پرورش منطقه مراغه | دبیرستان نمونه دولتی پسرانه ی آزادگان | سال تحصیلی:۱۴۰۵-۱۴۰۴ | نمره ورقه |
|---|---|---|---|
| سوالات ارزشیابی نوبت اول/ دی ماه | درس: فارسی ۳ — مدت امتحان: ۹۰ دقیقه | تعدا د صفحه: ۵ | |
| نام دبیر: گروه ادبیات فارسی مدرسه | پایه و رشته: تمامی رشته ها | | |
| نام و نام خانوادگی: | | تاریخ آزمون :۱۴۰۴/۱۰/۱۶ | |

| ردیف | سوالات | بارم |
|---|---|---|
| | **قلمرو زبانی(۷ نمره)** | |
| ۱ | **معادل معنایی کدام گزینه در بیت‌های زیر نیامده است؟**<br>الف)بَلَغَ العُلی بکماله، کَشَفَ الدُّجی بِجَمالِه — حَسُنَت جَمیعُ خِصالِه، صلّوا علیه و آله<br>ب)کاووس کیانی که کی‌اش نام نهادند — کی بود؟ کجا بود؟ کی‌اش نام نهادند؟<br>ج)سریر مُلک، عطا داد کردگار تو را — به جای خویش دهد هر چه کردگار دهد<br>۱)اورند ۲)تاریکی‌ها ۳)صدا ۴)پادشاه | ۰,۲۵ |
| ۲ | **معنی چند واژهٔ زیر نادرست است؟**<br>(تداعی: یادآوری)، (مطاع: فرمانبردار) ، (فسرده: منجمد) ، (معطّل: بیکار کردن)، (صواب:مصلحت)، (سموم: باد سرد) (اسرا:در شب سیر کردن)، (قاش: قسمت برآمده پشت زین)<br>الف)پنج ب)دو ج)چهار د)سه | ۰,۲۵ |
| ۳ | **کدام گزینه معادل معنایی«دارایی یا چیزی که برای مطمئن ساختن کسی در به انجام رسانده تعهدی به او داده می‌شود.» است؟**<br>الف)برات ب)گرو ج)حواله د)ناموس | ۰,۲۵ |
| ۴ | **معنای واژهٔ مشخص شدهٔ زیر را بنویسید.**<br>«فرخی ز جان و دل می کند در این محفل — دل نثار استقلال، جان فدای آزادی» | ۰,۲۵ |
| ۵ | **در کدام گزینه نادرست املایی وجود ندارد؟**<br>الف) مؤمن خدا! ما که باشیم که شما را سر کار بگزاریم. ما پانزده تا مین داریم.<br>ب) پیر مرد از داخل کاذیه روی میز، یک پاکت کهنه را که از جایی برایش رسیده بود، برداشت.<br>ج) هر گه که یکی از بندگان گنهکار پریشان روزگار، دست انابت به امید اجابت به درگاه حق جلّ و عَلا بردارد.<br>د) آن شب نیز ماه با تلألأ پر شکوهش از راه رسید و گل های الماس شکفتند. | ۰/۲۵ |
| ۶ | **واژهٔ درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.**<br>۱)..روحیهٔ عجیبی در بین برادران جهادگر و رزمنده ایجاد کرد اما این کار، شهید ساجدی را (رازی- راضی) نمی‌کرد.<br>۲)آن‌روز سیصدتومان پول مجموعاً تهیه کرده بودم که به تهران بیایم و این مخارج (قریب- غریب) شش ماه من بود.<br>۳) عموی بزرگم که برجسته‌ترین شاگرد (حوضه – حوزه) ادیب بزرگ بود. | ۰,۷۵ |
| ۷ | **در کدام گزینه نادرست املایی وجود دارد؟ شکل صحیح آن واژه را بنویسید.**<br>الف)من نمازم را وقتی می‌خوانم/ که اذانش را باد گفته باشد سر گل‌دستهٔ سرو/ من نمازم را پی تکبیره‌الاهرام علف می خوانم/ پی قدقامت موج<br>ب)چون ابروی معشوقان با طاق و رواق است — چون روی پری‌رویان با رنگ و نگار است | ۰,۵ |
| ۸ | **املای کدام گروه از واژه‌ها همگی درست است؟**<br>الف)(ضماد: مرحم)، (غایت القصوا: حد نهایی) ، (ستوران: حیوانات چهارپا)<br>ب)(معترف:اقرار کننده) ، (واعظ:پند دهنده) ، (عساره: افشره)<br>ج)چریق آفتاب(طلوع آفتاب)، (یغما:غارت)، (شیهه: صدای اسب)<br>د)(تضرع:ناله و زاری)، (شبه: مانند)، (انبساط:خودمانی شدن) | ۰,۵ |

www.kanoon.ir

| | | |
|---|---|---|
| ۹ | **درستی یا نادرستی عبارت‌های زیر را بنویسید.**<br>الف)در بیت «هیچ نقاشت نمی‌بیند که نقشی بر کشد / وان که دید، از حیرتش کلک از بنان افکنده ای»نقش دستوری ضمایر متّصل یکسان است. (درست / نادرست)<br>ب)در بیت«در عالم پیر هر کجا برنایی است / عاشق بادا که عشق خوش سودایی است» دو مسند وجود دارد. (درست / نادرست)<br>ج)در بیت «صد تیغ جفا بر سر و تن دید یکی چوب/ تا شد تهی از خویش و نی اش نام نهادند» دو ترکیب وصفی و دو ترکیب اضافی وجود دارد. (درست / نادرست) | ۰/۲۵<br>۰/۲۵<br>۰/۲۵ |
| ۱۰ | **کدام یک از گزینه های زیر به «شیوهٔ بلاغی» است؟ آن را به شیوهٔ عادی برگردانید.**<br>الف)زاهد ظاهر پرست از حال ما آگاه نیست / در حق ما هر چه گوید جای هیچ اکراه نیست<br>ب)شانه می‌آید به کار زلف در آشفتگی / آشنایان را در ایام پریشانی بپرس | ۰,۵ |
| ۱۱ | **در کدام یک از گزینه های زیر الگوی«نهاد+مفعول+مسند+فعل» وجود ندارد؟**<br>الف)پنهان مکن آتش درون را / زین سوخته جان شنو یکی پند<br>ب) جامه ای کاو نشود غرقه به خون بهر وطن / بِدَر آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است<br>ج) آیین طریق از نفس پیر مغان یافت / آن خضر که فرخنده پی اش نام نهادند<br>د)خاکی است که رنگین شده از خون ضعیفان / این ملک که بغداد و ری اش نام نهادند | ۰,۲۵ |
| ۱۲ | **نقش دستوری واژگان مشخص شده را بنویسید.**<br>الف)تو مشت دشت روزگاری / از گردش قرن ها پس افکند<br>ب)محرم این هوش جز بی‌هوش نیست / مر زبان را مشتری جز گوش نیست | ۰,۵ |
| ۱۳ | **نوع «را» در کدام دو گزینه یکسان است؟**<br>الف)ای مرغ سحر! عشق ز پروانه بیاموز / کان سوخته را جان شد و آواز نیامد<br>ب)گفت: «تا داروغه را گوییم در مسجد بخواب» / گفت:«مسجد خوابگاه مردم بدکار نیست »<br>ج)می توان حلقه بر در زد حریم حسن را / در رگ جان، هر که را چون زلف، پیچ و تاب هست<br>د)آن کسی را که در این ملک سلیمان کردیم / ملت امروز یقین کرد که او اهرمن است | ۰,۵ |
| ۱۴ | **نقش دستوری «ضمایر پیوسته» در کدام گزینه متفاوت است؟**<br>الف)تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل بند<br>ب)در دفتر زمانه فتد نامش از قلم / هر ملتی که مردم صاحب قلم نداشت<br>ج)وجه خدا اگر شودت منظر نظر / زین پس شکی نماند که صاحب نظر شوی<br>د)نخستین بار گفتش کز کجایی / بگفت از دار ملک آشنایی | ۰,۲۵ |
| ۱۵ | **در کدام گزینه نوع وابسته وابسته با بقیه متفاوت است؟**<br>الف)درد هر کس را که بینی در حقیقت چاره‌ای دارد / من ز عشقت با همه دردی که دارم ناگزیرم<br>ب)زمانه گر بزند آتشم به خرمن عمر / بگو بسوز که بر من به برگ کاهی نیست<br>ج)عشق چون آید برد هوش دل فرزانه را / دزد دانا می‌کشد اول چراغ خانه را<br>د)همتم بدرقهٔ راه کن ای طایر قدس / که دراز است ره مقصد و من نو سفرم | ۰/۲۵ |
| ۱۶ | **نمودار پیکانی گروه اسمی** «بیم عقرب جرارهٔ دموکراسی» **را ترسیم کنید.** | ۰/۲۵ |
| ۱۷ | **در ابیات زیر نوع حذف فعل‌ها را مشخص کنید.**<br>الف)گفت:«نزدیک است والی را سرای آن جا شویم» / گفت: «والی از کجا در خانهٔ خمّار نیست؟»<br>ب)جامه ای کاو نشود غرقه به خون بهر وطن / بِدَر آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است | ۰/۵ |

www.kanoon.ir

| | | |
|---|---|---|
| ۱۸ | **در کدام گزینه واژه‌ای وجود دارد که هم آوای آن در ادبیات فارسی مشاهده می‌شود؟**<br>الف)تن ز جان و جان ز تن مستور نیست لیک کس را دید جان دستور نیست<br>ب)در ره عشق نشد کس به یقین محرم راز هر کسی بر حسب فکر گمانی دارد | ۰/۲۵ |
| | **قلمرو ادبی (۵ نمره)** | |
| ۱۹ | **از داخل کمانک آرایهٔ نادرست را مشخص کنید.**<br>الف)بر کن ز بن این بنا که باید / از ریشه بنای ظلم برکند (تشبیه/ استعاره/ کنایه/ تلمیح)<br>ب)دل‌گرمی و دم‌سردی ما بود که گاهی / مردادمه‌وگاه دی‌اش نام نهادند (حسن تعلیل/ کنایه/ مراعات نظیر/ تناقض) | ۰,۵ |
| ۲۰ | **بیت های گروه «الف» به آرایهٔ مناسب در گروه «ب» وصل کنید. (در گروه ب یک آرایه اضافه است)**<br>الف)تا درد و ورم فرو نشیند / کافور بر آن ضماد کردند<br>ب)کاووس کیانی که کی اش نام نهادند/ کی بود؟ کجا بود؟ کی اش نام نهادند<br>ج)عشق چون آید برد هوش دل فرزانه را /دزد دانا می‌کشد اول چراغ خانه را<br>ب: اسلوب معادله / حسن تعلیل / جناس تام / ایهام | ۰,۷۵ |
| ۲۱ | **آرایه‌های مشترک ابیات زیر را بنویسید.**<br>الف)لب و دندان سنایی همه توحید تو گوید مگر از آتش دوزخ بودش روی رهایی<br>ب)با آن که جیب و جام من از مال و می تهی است ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت | ۰,۵ |
| ۲۲ | **در عبارت زیر کاربرد آرایه‌های«کنایه» و ..... بر زیبایی آن افزوده است.**<br>«یک روز دنیایی به روم چشم داشت و از آن چشم می‌زد.» | ۰,۲۵ |
| ۲۳ | **با توجه به ابیات زیر به سوالات پاسخ دهید.**<br>**الف) ای مرغ سحرا عشق ز پروانه بیاموز کان سوخته را جان شد و آواز نیامد**<br>**ب)آتش است این بانگ نای و نیست باد هر که این آتش ندارد نیست باد**<br>۱)در گزینه«الف» واژهٔ مشخص شده چه آرایه‌ای دارد؟ بنویسید.<br>۲)در گزینه «ب» دو آرایهٔ برجسته مشخص کنید. | ۰,۷۵ |
| ۲۴ | **درستی یا نادرستی عبارت زیر را مشخص کنید.**<br>در بیت «نشاط غربت از دل کی برد حب وطن بیرون/ به تخت مصرم اما جای در بیت‌الحزن دارم»، واژهٔ«بیت الحزن» در معنی غیر مجازی خود به کار رفته است. (درست / نادرست) | ۰,۲۵ |
| ۲۵ | **نام پدیدآورندگان کدام آثار نادرست آمده است؟**<br>(کلیله و دمنه: نصرالله منشی)، (بخارای من ایل من: محمد بهمن بیگی)، ( قصهٔ شیرین فرهاد: احمد عربلو)، (روایت سنگرسازان۲: سلمانی لطف آبادی)، (تمهیدات: شیخ شهاب الدین سهروردی) | ۰,۵ |
| ۲۶ | **درستی یا نادرستی عبارات زیر را بنویسید.**<br>الف)شعر «صبح ستاره باران» از اثر «از زبان برگ » دکتر شفیعی کدکنی گرفته شده است. (درست/ نادرست)<br>ب)«کویر» دکتر شریعتی یک حسب حال (زندگی نامه) است . (درست / نادرست) | ۰,۵ |
| ۲۷ | **مصراع اول گروه «الف» را به مصراع دوم آن، در گروه«ب» متصل کنید. (در گروه «ب» یک مصراع اضافی است.)**<br>الف)خواب و خورت ز مرتبهٔ خویش دور کرد<br>ب)وین نغمهٔ محبت بعد از من و تو ماند<br>ب: ۱)تا در زمانه باقی است آواز باد و باران<br>۲)کز آب هفت بحر به یک موی تر شوی<br>۳)آن گه رسی به خویش که بی خواب و خور شوی | ۰,۵ |
| ۲۸ | **بیتی از غزل«مکتب حقایق» بنویسید که مفهوم( فانی شدن در حق و ترک تعلقات) را داشته باشد.** | ۰,۵ |

www-kanoon.ir

## قلمرو فکری (۸ نمره)

| | | |
|---|---|---|
| ۲۹ | **در متن زیر، مفهوم عرفانی واژهٔ مشخص شده را بنویسید.**<br>«یکی از صاحب‌دلان سر به جیب مراقبت فرو برده ٠بود و در بحر مکاشفت مستغرق شده» | ۰,۲۵ |
| ۳۰ | **در عبارت « پس عشق از بهر این معنی فرض راه آمد» منظور از بخش مشخص شده را بنویسید.** | ۰,۲۵ |
| ۳۱ | **مفهوم عبارت « وجود عاشق از عشق است بی‌عشق چگونه زندگانی کند؟» با کدام یک از ابیات زیر هم مفهوم است؟**<br>الف)من که هر آن چه داشتم اول ره گذاشتم / حال برای چون تویی اگر که لایقم بگو<br>ب)هر که جز ماهی ز آبش سیر شد / هر که بی‌روزی است روزش دیر شد<br>ج)آتش عشق است کاندر نی فتاد / جوشش عشق است کاندر می فتاد<br>د)گفتی:« به روزگاران مهری نشسته» گفتم : / « بیرون نمی توان کرد حتی به روزگاران» | ۰,۲۵ |
| ۳۲ | **منظور از بخش‌های مشخص شده را در ابیات زیر، بنویسید.**<br>الف)ای مادر سرسپید بشنو / این پند سیاه بخت فرزند<br>ب) آن کسی را که در این ملک سلیمان کردیم / ملت امروز یقین کرد که او اهرمن است | ۰,۵ |
| ۳۳ | **شاعر در بیت زیر از چه کسی طلب دعای خیر می‌کند؟**<br>«همتم بدرقهٔ راه کن ای طایر قدس / که دراز است ره مقصد و من نوسفرم» | ۰,۲۵ |
| ۳۴ | **با توجه به متن زیر به سوالات پاسخ دهید.**<br>**«آخرین چراغ امپراتوری روم را موسولینی روشن کرد؛ اما همه می‌دانیم که «دولت مستعجل» بود. چه خوش گفته‌اندکه «امپراتوری‌های بزرگ هم مانند آدم‌های ثروتمند، معمولاً از سوءهاضمه می‌میرند.»**<br>الف)نویسنده چه چیزی را زودگذر می‌داند؟ / ب)دلیل نابودی حکومت‌ها را در چه می‌داند؟ | ۰,۵ |
| ۳۵ | **بیت زیر به چه موضوعی اشاره دارد؟**<br>گفت: «آگه نیستی کز سر درافتادت کلاه؟» / گفت: «در سر عقل باید بی کلاهی عار نیست» | ۰,۲۵ |
| ۳۶ | **شاعر در کدام بیت به «ترک ضعف و گوشه نشینی» دعوت می‌کند؟**<br>الف)تا درد و ورم فرونشیند / کافور بر آن ضماد کردند<br>ب)ای مادر سرسپید بشنو / این پند سیاه‌بخت فرزند<br>ج)برکش ز سر این سپید معجر / بنشین به یکی کبود اورند | ۰,۲۵ |
| ۳۷ | **با توجه به بیت «هر که جز ماهی ز آبش سیر شد/ هر که بی روزی است روزش دیر شد» در مصراع دوم مقصود از روزی چیست؟ و با کدام واژه در مصراع اول، مفهوم یکسان دارد؟** | ۰,۵ |
| ۳۸ | **عبارت زیر به چه مضمون «عرفانی» اشاره می‌کند؟**<br>«سودای عشق از زیرکی جهان بهتر ارزد و دیوانگی عشق بر همهٔ عقل ها افزون آید.» | ۰,۲۵ |
| ۳۹ | **شاعر در بیت زیر «شرط ارزشمندی انسان» را در چه می‌داند؟**<br>«دست از مس وجود چو مردان ره بشوی / تا کیمیای عشق بیابی و زر شوی» | ۰,۲۵ |
| ۴۰ | **نویسنده در متن زیر بر چه اصل مهمی تأکید می‌کند؟**<br>«متوجه شدم قدرت قلم این نویسنده تا چه حد بوده است که فرهنگ و تمدن فرانسوی را حتی در دل دهات دورافتادهٔ ایران مثل پاریز، هم فرابرده است. کاری که نه سپاه ناپلئون می‌توانست بکند و نه نیروی شارلمانی و نه سخنرانی‌های دوگل.» | ۰,۵ |
| ۴۱ | **ابیات زیر را به نثر روان و معیار معنی کنید.**<br>الف) چه غم دیوار امت را که دارد چون تو پشتیبان | ۰,۵ |
| | ب)از پای تا سرت همه نور خدا شود / در راه ذوالجلال چو بی پا و سر شوی | ۰,۵ |
| | ج)پنهان مکن آتش درون را | ۰,۲۵ |
| | د)درنیابد حال پخته هیچ خام | ۰,۵ |

www-kanoon.ir

| | | |
|---|---|---|
| | هـ)برکش ز سر این سپید معجر | ۰,۲۵ |
| ۴۲ | **عبارت‌های زیر را به نثر روان و معیار ترجمه کنید.** | |
| | الف)واصفان حلیهٔ جمالش به تحیر منسوب. | ۰,۵ |
| | ب)پروانه قوت از عشق آتش خورد، بی آتش قرار ندارد. | ۰,۵ |
| | ج)کرانه های فرات خط از کرانهٔ رود تیبر می‌خواندند. | ۰,۵ |
| | د)عشق در هر جایی مأوا نکند. | ۰,۲۵ |
| | هـ)در شهر سیرجان اتراق می‌کردیم. | ۰,۲۵ |

**موفق و شاد باشید.**

**دی ماه ۱۴۰۴**

**گروه زبان و ادبیات فارسی دبیرستان نمونهٔ آزادگان ( طراح: مهدی پوراسمعیلی)**